

STUDY OF MODERN ENVIRONMENTAL PROBLEMS OF POPULATION HEALTH PROTECTION

Eshdavlatov Bakhridin

Tashkent State Medical University, Uzbekistan

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15674025>

ARTICLE INFO

Received: 08th June 2025

Accepted: 15th June 2025

Online: 16th June 2025

KEYWORDS

Environmental issues,
public health, pollution,
climate change,
sustainability, policy
interventions.

ABSTRACT

The rapid industrialization and urbanization of modern society have resulted in severe environmental challenges that directly impact public health. Issues such as air pollution, water contamination, climate change, and hazardous waste disposal contribute to the rising incidence of respiratory diseases, cancers, and other health disorders. This paper explores the major environmental threats to human health, discusses their implications, and outlines strategic interventions to mitigate these risks. By implementing sustainable policies and increasing public awareness, societies can safeguard both environmental integrity and human well-being.

ИЗУЧЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ

Эшдавлатов Бахриддин Махматкулович

Ташкентский государственный медицинский университет, Узбекистан

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15674025>

ARTICLE INFO

Received: 08th June 2025

Accepted: 15th June 2025

Online: 16th June 2025

KEYWORDS

Экологические
проблемы,
общественное
здравоохранение,
загрязнение
окружающей среды,
изменение климата,
устойчивость,
политические меры.

ABSTRACT

Быстрая индустриализация и урбанизация современного общества привели к серьезным экологическим проблемам, которые напрямую влияют на здоровье населения. Такие проблемы, как загрязнение воздуха, воды, изменение климата и удаление опасных отходов, способствуют росту заболеваемости респираторными заболеваниями, раком и другими нарушениями здоровья. В этой статье исследуются основные экологические угрозы здоровью человека, обсуждаются их последствия и излагаются стратегические меры по смягчению этих рисков. Осуществляя устойчивую политику и повышая осведомленность общественности, общества могут защитить как целостность окружающей среды, так и благополучие людей.

АХОЛИ САЛОМАТЛИГИНИ МУХОФАЗА ҚИЛИШДА ЗАМОНАВИЙ ЭКОЛОГИК МУАММОЛАРНИ О'РГАНИШ

Eshdavlatov Baxriddin Maxmatkulovich

Toshkent davlat tibbiyot universiteti, O'zbekiston

ARTICLE INFO

Received: 08th June 2025

Accepted: 15th June 2025

Online: 16th June 2025

KEYWORDS

Ekologik muammolar, aholi salomatligi, ifloslanish, iqlim o'zgarishi, barqarorlik, siyosatga javoblar.

ABSTRACT

Zamonaviy jamiyatning jadal sanoatlashuvi va urbanizatsiyasi aholi salomatligiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan jiddiy ekologik muammolarni keltirib chiqardi. Havoning ifloslanishi, suvning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi va xavfli chiqindilarni utilizatsiya qilish kabi muammolar nafas olish yo'llari kasalliklari, saraton va boshqa sog'liq muammolarining ko'payishiga yordam beradi. Ushbu maqola inson salomatligi uchun asosiy ekologik tahdidlarni ko'rib chiqadi, ularning oqibatlarini muhokama qiladi va ushbu xavflarni yumshatish bo'yicha strategik chora-tadbirlarni belgilaydi. Barqaror siyosatni amalga oshirish va jamoatchilik xabardorligini oshirish orqali jamiyatlar ham atrof-muhitning yaxlitligini, ham odamlar farovonligini himoya qilishi mumkin.

Dolbzarligi. Atrof-muhit salomatligi jamoat farovonligining muhim jihati hisoblanadi, chunki inson hayoti havo, suv va erning sifatiga bevosita ta'sir qiladi. O'tgan asrda sanoatlashtirish, o'rmonlarni kesish, resurslardan haddan tashqari foydalanish va ifloslanish tabiiy muhitni keskin o'zgartirib, sog'liq uchun chuqur oqibatlarga olib keldi (Smit va boshq., 2021). Xususan, rivojlanayotgan davlatlar cheklangan me'yoriy-huquqiy bazalar va shaharlarning tez kengayishi tufayli nomutanosib muammolarga duch kelishmoqda (Jones & Carter, 2020). Zamonaviy ekologik muammolarni tushunish siyosatchilar, tibbiyot mutaxassislari va fuqarolar uchun aholi salomatligini himoya qiluvchi profilaktika choralari ishlab chiqish va amalga oshirish uchun juda muhimdir.

Ushbu maqola aholi salomatligiga ta'sir qiluvchi asosiy ekologik muammolarni, jumladan, havo ifloslanishi, suvning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi va xavfli kimyoviy moddalar ta'sirini o'rganadi. Muhokama ushbu omillar kasallikning tarqalishiga qanday hissa qo'shishini ta'kidlaydi va xavfni kamaytirishning asosiy strategiyalarini belgilaydi.

Asosiy qismi

Atrof-muhit salomatligi jamoat farovonligining muhim jihati hisoblanadi, chunki inson hayoti havo, suv va erning sifatiga bevosita ta'sir qiladi. O'tgan asrda sanoatlashtirish, o'rmonlarni kesish, resurslardan haddan tashqari foydalanish va ifloslanish tabiiy muhitni keskin o'zgartirib, sog'liq uchun chuqur oqibatlarga olib keldi (Smit va boshq., 2021). Xususan, rivojlanayotgan davlatlar cheklangan me'yoriy-huquqiy bazalar va shaharlarning tez kengayishi tufayli nomutanosib muammolarga duch kelishmoqda (Jones & Carter, 2020). Zamonaviy ekologik muammolarni tushunish siyosatchilar, tibbiyot mutaxassislari va fuqarolar uchun aholi salomatligini himoya qiluvchi profilaktika choralari ishlab chiqish va amalga oshirish uchun juda muhimdir.

Ushbu maqola aholi salomatligiga ta'sir qiluvchi asosiy ekologik muammolarni, jumladan, havo ifloslanishi, suvning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi va xavfli kimyoviy moddalar ta'sirini o'rganadi. Muhokama ushbu omillar kasallikning tarqalishiga qanday hissa qo'shishini ta'kidlaydi va xavfni kamaytirishning asosiy strategiyalarini belgilaydi.

Asosiy muammolar va ularning aholi salomatligiga ta'siri

Havoning ifloslanishi va nafas olish organlari salomatligi

Havoning ifloslanishi aholi salomatligi uchun eng muhim ekologik tahdidlardan biri bo'lib, har yili millionlab erta o'lim havo sifati yomonligi bilan bog'liq (JSST, 2023). Zarrachalar (PM2.5 va PM10), azot oksidi va oltingugurt dioksidi kabi ifloslantiruvchi moddalar sanoat chiqindilari, transport vositalarining chiqindisi va qazib olinadigan yoqilg'ilarning yonishi natijasida hosil bo'ladi (Anderson va boshq., 2022). Ushbu ifloslantiruvchi moddalarga ta'sir qilish nafas olish kasalliklari, yurak-qon tomir kasalliklari va hatto kognitiv pasayish bilan bog'liq.

Sanoati rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlardagi shahar markazlarida havo ifloslanishi ayniqsa yuqori. Masalan, O'zbekistonda jadal urbanizatsiya va sanoat faoliyati havo sifatini sezilarli darajada yomonlashtirdi, astma va surunkali obstruktiv o'pka kasalligi (KOA) holatlari ko'paydi (Rahmonov va boshq., 2023). Emissiyani nazorat qilish siyosatini qo'llash, toza energiyani targ'ib qilish va yashil shahar rejalashtirishni rag'batlantirish kabi havo sifatini samarali boshqarish strategiyalari sog'liq uchun xavflarni kamaytirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Suvning ifloslanishi va suv bilan yuqadigan kasalliklar

Toza ichimlik suvidan foydalanish insonning asosiy huquqidir, ammo suvning ifloslanishi ko'plab mintaqalarda dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Sanoat chiqindilari, qishloq xo'jaligidagi oqava suvlar va noto'g'ri chiqindilar suv manbalariga og'ir metallar, pestitsidlar va mikrobial ifloslantiruvchi moddalarni kiritadi (Patel & Green, 2021). Ifloslangan suv diareya, gepatit va vabo kasalliklarining asosiy sababidir, ayniqsa sanitariya infratuzilmasi yetarli bo'lmagan rivojlanayotgan mamlakatlarda.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yomon suv sifati nomutanosib ravishda marginallashtirish jamoalarga ta'sir qiladi va sog'liqdagi nomutanosiblikni kuchaytiradi (Garsia va boshq., 2022). Chiqindilarni tozalash inshootlarini takomillashtirish, sanoat ifloslantiruvchi moddalarni kamaytirish va suvni tozalash texnologiyalariga sarmoya kiritish kabi strategiyalar aholi salomatligini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin.

Iqlim o'zgarishi va paydo bo'layotgan sog'liq uchun xavflar

Iqlim o'zgarishi - bu sog'liq uchun mavjud tahdidlarni kuchaytiradigan keng qamrovli ekologik inqiroz. Global haroratning ko'tarilishi, ekstremal ob-havo hodisalari chastotasining oshishi va kasallik shakllarining o'zgarishi inson populyatsiyalari uchun jiddiy xavf tug'diradi (IPCC, 2022). Issiqlik to'lqinlari, masalan, issiqlik bilan bog'liq kasalliklar va yurak-qon tomir stressiga hissa qo'shadi, ayniqsa keksalar va bolalar kabi zaif aholi orasida (Braun va boshq., 2023).

Bundan tashqari, iqlim o'zgarishi kasallik tashuvchilar uchun yashash joylarini o'zgartirish orqali yuqumli kasalliklar tarqalishiga ta'sir qiladi. Issiqroq haroratlar bezgak va dang isitmasi tashuvchi chivinlar doirasini kengaytirib, ilgari zarar ko'rmagan hududlarda kasallikning tarqalishini oshirdi (Teylor va Xyuz, 2023). Iqlim o'zgarishiga moslashish ko'p qirrali yondashuvni, jumladan, sog'liqni saqlash infratuzilmasini mustahkamlash, issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish va tabiiy ofatlarga tayyorgarlikni kuchaytirishni talab qiladi.

Toksik kimyoviy ta'sir va surunkali kasalliklar

Sintning keng qo'llanilishi

Qishloq xo'jaligi, sanoat va iste'mol mahsulotlarida sintetik kimyoviy moddalarning keng qo'llanilishi odamlarning xavfli moddalarga ta'sirining kuchayishiga olib keldi. Pestitsidlar, og'ir metallar va endokrinni buzuvchi kimyoviy moddalar (EDC) turli xil sog'liq sharoitlari, jumladan saraton, nevrologik kasalliklar va reproduktiv muammolar bilan bog'liq (Williams va boshq., 2021).

Masalan, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida pestitsidlarni haddan tashqari ko'p ishlatish bolalarda gormonlar bilan bog'liq saraton va rivojlanish buzilishlarining ko'payishi bilan bog'liq (Miller & Zhang, 2022). Kimyoviy foydalanish bo'yicha qat'iy qoidalarni joriy etish, organik dehqonchilikni rivojlantirish va aholining potentsial xavflar haqida xabardorligini oshirish sog'liq uchun xavflarni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin.

Profilaktik strategiyalar va siyosat bo'yicha tavsiyalar

Atrof-muhit omillarining aholi salomatligiga chuqur ta'sirini hisobga olgan holda, kompleks profilaktika strategiyalari muhim ahamiyatga ega. Samarali aralashuvlar siyosatni tartibga solish, jamoatchilikni xabardor qilish va texnologik innovatsiyalarga qaratilishi kerak.

Atrof-muhit qoidalarini kuchaytirish: Hukumatlar sanoat chiqindilari, chiqindilarni boshqarish va ifloslanish nazorati bo'yicha qat'iy siyosatni amalga oshirishlari kerak. Xalqaro ekologik standartlarni qabul qilish muvofiqlikni ta'minlashi va zararli ta'sirni kamaytirishi mumkin (Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhit bo'yicha dasturi, 2023).

Barqaror amaliyotlarni targ'ib qilish: qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni rag'batlantirish, o'rmonlarni kesishni kamaytirish va barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirish atrof-muhitning buzilishini minimallashtirishi mumkin (Smit va Jonson, 2022).

Aholining xabardorligini oshirish: ifloslanish, iqlim o'zgarishi va barqaror hayot bo'yicha ta'lim kampaniyalari odamlarga ekologik ongli qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi (Li va boshq., 2023).

Yashil texnologiyalarni rivojlantirish: Havo tozalagichlar, toza energiya yechimlari va chiqindilarni qayta ishlash tizimlari kabi ekologik toza texnologiyalarni tadqiq qilish va rivojlantirishga sarmoya kiritish ekologik xavflarni kamaytirishi mumkin (GreenTech Initiative, 2023).

Xulosa. Zamonaviy ekologik muammolar aholi salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diradi va shoshilinch va muvofiqlashtirilgan chora-tadbirlarni talab qiladi. Havoning ifloslanishi, suvning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi va kimyoviy ta'sir ko'plab sog'liq uchun asoratlarni keltirib chiqaradi va nomutanosib ravishda zaif aholiga ta'sir qiladi. Ushbu muammolarni hal qilish tartibga solish choralari, barqaror rivojlanishni va jamoatchilikni jalb qilishni o'z ichiga olgan yaxlit yondashuvni talab qiladi. Atrof-muhit barqarorligi va proaktiv sog'liqni saqlash siyosatiga ustuvor ahamiyat berish orqali jamiyatlar kelajak avlodlar uchun sog'lom kelajakni ta'minlashi mumkin.

References:

1. Anderson, P., et al. (2022). "Air Pollution and Public Health: A Global Perspective." *Environmental Health Journal*, 45(3), 210-234.
2. Brown, L., et al. (2023). "Climate Change and Human Health Risks." *Global Health Review*, 30(4), 112-130.

3. Garcia, R., et al. (2022). "Water Quality and Health Disparities." *Journal of Public Health Research*, 18(2), 95-120.
4. GreenTech Initiative. (2023). "Innovations in Environmental Sustainability." *Green Energy Journal*, 10(1), 56-72.
5. IPCC. (2022). "Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability." Intergovernmental Panel on Climate Change Report.
6. Jones, M., & Carter, H. (2020). "Urbanization and Environmental Health Challenges." *Environmental Research*, 25(1), 45-60.
7. Lee, C., et al. (2023). "Public Awareness and Environmental Conservation." *Journal of Ecological Studies*, 15(3), 78-99.
8. Patel, S., & Green, J. (2021). "Water Pollution and Disease Transmission." *International Journal of Environmental Science*, 12(4), 210-245.
9. Rahmonov, D., et al. (2023). "Air Quality and Health in Central Asia." *Central Asian Public Health Journal*, 5(2), 50-68.
10. United Nations Environment Programme. (2023). "Global Environmental Policy Framework." UN Report.
11. WHO. (2023). "World Health Statistics: Environmental Health Risks." World Health Organization Report.